

LUPA KIRJOITTAÄ

Virpi Yliraudanjoki

*Opas luovaan
tieteelliseen kirjoittamiseen*

Lupa kirjoittaa

VIRPI YLIRAUDANJOKI

Lupa kirjoittaa

Opas luovaan tieteelliseen kirjoittamiseen

© 2016 Virpi Yliraudanjoki
Graafinen suunnittelu Ali Kinnunen
Kannen teos Enni Yliraudanjoki

Taitto: BoD – Books on Demand
Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa
ISBN 978-952-330-797-1

Sisällys

hahmotuksia	7
vaikeasta rakkaudesta kirjoittaa	11
tieteellistä kieltä	19
rajojen liikkeessä	24
epäpuhdasta tietoa ja todellisuutta	27
tietäjäyksiä, ääntä ja nomadista kuljeskelua	35
eettisiä mahdollisuuksia	43
poeettista hengitystä	50
kirjoittamista maalaamisena	55
naiskirjoitusta	64
performatiivista kirjoittamista	70
kirjoittamista odottavia omaäänisiä aarteita	80
hahmollaan luovaa tieteentekemistä lähellä taiteentekemistä	86
lupa kirjoittaa	90
Lähteet	93

hahmotuksia

Erilaisia kirjoittamisen oppaita on saatavilla melko kattavasti, mutta vähemmässä määrin luovan tieteellisen kirjoittamisen näkökulmasta. Siihen keskittyy käsillä oleva kirja *Lupa kirjoittaa. Opas luovaan tieteelliseen kirjoittamiseen*. Opas tarjoaa virikkeitä kirjoittamisen prosessin ymmärtämiseen ja vapauttamiseen avaamalla teoreettisia sekä käytännön leikkautumisia luovaan tieteelliseen kirjoittamiseen. Kirjoittaminen tarkentuu tieteenfilosofisista lähtökohdista myös luovuutta ja intuitiivisuutta sisältävänä prosessina, jonka ymmärtäminen auttaa tieteellistä kirjoittajaa tunnistamaan tietäjäyyttään ja tapaansa tuottaa tietoa.

Opas pyrkii laventamaan käsitystä tieteellisestä kirjoittamisesta, siihen liittyvistä konventioista sekä siitä, miten konventiot ohjaavat omaa kirjoittamista. Kirja rohkaisee luottamaan luovuuden ja intuition voimaan kirjoittamisessa. Pyrkimyksenä on kirjoittamisen prosessia vapauttamalla rohkaista oman intuitiivisen kirjoittajanään tunnistamiseen ja kuuntelemiseen sekä kirjoittamiseen. Pyrkimys oman äänen tunnistamiseen ja kirjoittamiseen on keskeistä luovassa tieteellisessä kirjoittamisessa, jossa omaäänisyys kietoutuu tutkimuskohtaisen tiedontuottumisen reunaehtoihin tutkimuseettisyyttä ladaten. Kirjassa pohditaan myös eräälle tieteellisen kirjoittamisen kurssille osallistuneiden opiskelijoiden laatimia kirjoitelmia. Näissä kirjoitelmissa eri tieteenaloilta tulevat opiskelijat kuvaavat näkemyksiään tieteellisestä ja luovasta tieteellisestä kirjoittamisesta. Kiitän lämpimästi kaikkia kirjoitelman latineita ja aiheesta innostuneita opiskelijoita!

Tämä teos on syntynyt rakkaudestani kirjoittamiseen. Sain pitkähkön henkilökohtaisen perehdytyksen luovaan tieteelliseen kirjoittamiseen valmistellessani väitöskirjaani. Väittelin monivuotisen tutkimusrupeaman päätteeksi kasvatustieteen tohtoriksi Lapin yliopistossa vuonna 2010. Tämän oppaan lähtökohdat paikantuvat pitkälti niihin ajatuksiin ja oivaluksiin, joita väitöskirjan työstäminen alun perin synnytti ja joiden lähtökohdista olen jatkanut luovan tieteellisen kirjoittamisen tutkimista ja opettamista.

Tieteellisestä kirjoittamisesta on saatavilla useita erinomaisia teoksia. Sirkka Hirsjärven, Pirkko Remeksen ja Paula Sajavaaran teos *Tutki ja kirjoita* (2013) tarjoaa vankan tietokirjan tutkimusprosessista ja tieteellisestä kirjoittamisesta. Sonja Kniivilän, Sari Lindblom-Ylänteen ja Anne Mäntysen teos *Tiede ja teksti. Tehoa ja taitoa tutkielman kirjoittamiseen* (2012) on kattava oppi- ja käsikirja tieteellisestä kirjoittamisesta prosessikirjoittamisen lähtökohdista. Merja Kinnusen ja Olli Löyttyyn toimittama *Iso Gee. Gradua ei jätetä!* (1999) tarjoaa

monipuolisen artikkelikatsauksen opinnäytteen laadinnasta ja tutkimuskirjoittamisesta. Kinnusen ja Löyttyyn toimittama teos *Tieteellinen kirjoittaminen* (2002) on kattava tietopaketti tieteellisestä kirjoittamisesta.

Kimmo Svinhufvud on laatinut useita ansiokkaita kirjoittamisen oppaita. Svinhufvudin teos *Kokonaisvaltainen kirjoittaminen* (2007) avaa kirjoittamisen prosessia nimensä mukaisesti kirjoittamisen kokonaisvaltaisuuden näkökulmasta, ja *Gradutakuu* (2009) keskittyy opinnäytteen laadintaan, sisältäen myös harjoituksia. Svinhufvudin ja Carol Kiriakoksen teos *Tohtoritakuu. Kirjoittajan opas jatko-opiskelijalle ja tutkijalle* (2015) tarjoaa harjoituksia sisältävän lämminhenkisen tietopaketin kirjoittamisesta. Heikki Luostarisen ja Esa Väliverroksen kirjoittama *Tekstinsyöjät. Yhteiskuntatieteellisen kirjallisuuden lukutaidosta* (1991) on vetävästi kirjoitettu teos tieteen retoriikasta sekä tutkimisesta, kirjoittamisesta ja opiskelusta.

Juha T. Hakala on kirjoittanut useita erinomaisia teoksia tieteellisestä kirjoittamisesta ja tutkimusprosessista myös luovuuden näkökulmasta. Teokset *Graduopas. Melkein maisterin niksikirja* (2005) sekä *Uusi graduopas. Melkein maisterin entistä ehompi niksikirja* (2008) tarjoavat virikkeitä opinnäytteen laadintaan. Teoksissa *Opinnäyte luovasti. Kehittämis- ja tutkimustyön opas* (1998) ja *Luova prosessi tieteessä* (2002) Hakala avaa tieteellistä tutkimusta ja kirjoitusprosessia erityisesti luovuuden näkökulmasta. Teos *Luova laiskuus. Anna ideoille siivet* (2013) on mukaansatempaavasti ja hauskaasti kirjoitettu, luovuuteen ja erilaisiin työskentelytapoihin liittyvä tietopaketti.

Edellisten ohella olen inspiroitunut erityisesti ranskalaisen feministisen ajattelun kehittäjän, kirjailijan ja kirjallisuudentutkijan Hélène Cixous'n (esim. 1986, 1990, 1991, 1993, 2008a, 2008b, 2013) kirjoittamista käsittelevistä teksteistä. Myös Nina Lykken toimittama teos *Writing Academic Texts Differently. Intersectional Feminist Methodologies and the Playful Art of Writing* (2014) on tarjonnut kiinnostavia lähtökohtia luovan tieteellisen kirjoittamisen pohdintaan myös harjoitusten näkökulmasta. Johanna Latvalan, Eeva Peltosen ja Tuija Saresman toimittama teos *Tutkija kertojana. Tunteet, tutkimusprosessi ja kirjoittaminen* (2004) on tarjonnut monipuolisen virikepaketin tutkimuskirjoittamisen pohdintaan. Näiden ohella olen innoittunut kaunokirjallisista kirjoittamisen oppaista, joita ovat laatineet Natalie Goldbergin (2004, 2006, 2008, 2009) ohella esimerkiksi Claes Andersson (2004), Julia Cameron (2004) sekä Marja Peura (2012).

Kirjan pohdinnoissa kulkevat mukana myös luovasta tieteellisestä kirjoittamisesta käydyt kiinnostavat keskustelut. Kiitos, Timo Montonen, Harri Paasio, Kimmo Svinhufvud ja

Carol Kiriakos. Kiitos myös kaikille opiskelijoille, joiden kanssa olen saanut käydä herätteleviä keskusteluja aiheen parissa. Kiitän käsikirjoituksen kommentoinnista Laura Auraa, Mervi Kutunivaa ja Päivi Naskalia. Kiitokset menevät myös käsikirjoitusta nimettömästi ja ansiokkaasti arvioineille. Käsikirjoitus on matkan varrella elänyt, mutta erityisesti loppuvaiheessa kolahtaneet kriittisen perehtyneet kommentit ohjasivat kirjoittajan omille raitteilleen – ajatteluun ja kirjoittamiseen kietoutuvaan pohtivaan ääneen, joka omimmaksi tunnistuu.

Kirjan sisältö rakentuu (johdanto)hahmotuksista pohdintaan kirjoittamisesta vaikeana rakkautena, joka kertoo tiestäni kirjoittamisen ja luovan tieteellisen kirjoittamisen pariin. Tämän jälkeen syvennyn tieteelliseen kieleen ja sen rajoissa tapahtuvaan liikkeeseen sekä tiedon, todellisuuden ja tietäjyyksien äänen epäpuhtaisiin, myös nomadisiin lähtökohtiin ja eettisiin mahdollisuuksiin. Näiden jälkeen esittelen tutkimuskirjoittamisen lähtökoh-
tia, joissa syvennyn hengittämään poeettisesti, ryhdyn maalaamaan kirjoittaen, sukellan naiskirjoittamiseen ja performatiiviseen kirjoittamiseen. Luvussa *kirjoittamista odottavia omaäänisiä aarteita* kuvaan treenikirjoittamisen metodia, joka tarjoaa sääntöineen oivallisen menetelmän myös tieteellisen kirjoittamisen vapauttamiseksi ja omaäänisyyden kuulostelemiseksi. Kirjan loppupuolella pohdin kokoavasti hahmollaan olevaa luovaa tieteentekemistä lähellä taiteentekemistä myös luovuuden ja intuition näkökulmasta. Teoksen lopusta löytyy lähdeluettelo, johon olen kirjannut pohdinnoissa mukana kulkevia teoreettisia innoittajia teoksineen.

Kirjan kirjoittamisen yksi suurin innoittajani on (ollut) veljeni Arto. Etpä ehkä arvaa, kuinka inspiroivaa seuraa luovuutesi avautuminen on (ollut). Rohkeasti vain, edelleen! Poikkitaiteellinen äitimme on avannut monia taiteella reunustettuja polkuja. Maalauksesi on (tämänkin) teoksen kansikuvana. Suurin Kiitokseni, Äiti, kaikesta taiteeseenkin liittyvästä! Seuraava taidenäyttelysi elää toiveissa(mme). Muistelen kirjoittaessani myös edesmennytä isäämme ja setääni Mattia. Sain pienenä tyttönä jutella Matin kanssa asioista, joiden huomaa vaikuttaneen paljon elämänasenteeseeni. Kuljette tekin mukana säröisissä teksteissäni. Elämänkumppanin kannustava tuki ja ymmärtävä asennoituminen tuntuu (usein) yöpuvussa kirjoittavasta ja muissa maailmoissa maalailevasta lähes käsittämättömältä. Kiitokseni, Jari, kaikesta tuestasi ja yhteisestä huumorista! Ilman sinua elämä olisi niin kovin paljon totisempaa ja vähemmän. Musiikintäyteistä tietä Sinulle, pyydän.

Rohkeutta, luovuuden paloa sekä kirjoittamisen suurta mutta vaikeaa rakkautta sydämeni sykkii kaikille, jotka haluavat kurotella tekemisessään uuteen. Kuvataiteilija Nanna Susi totesi pitkäaikaisen opettajansa, edsmenneen taidemaalari Leena Luostarisen opettaneen

hänelle, että maalatakseen parastaan on pakko mennä kohti kipua, tyhjyyttä ja epävarmuutta. Näin sen näkisin myös luovassa/tieteellisessä/kirjoittamisessa.

Kiitokset Suomen tietokirjailijat ry:lle, joka on tukenut kirjahanketta.

Helsingin Kalliossa karkauspäivänä 29.2.2016 (sydän Leppäniemen kallioilla Oikaraisella)

Virpi Yliraudanjoki

Lupa kirjoittaa – opas luovaan tieteelliseen kirjoittamiseen tarjoaa esseetyylisen näkökulman luovaan tieteelliseen kirjoittamiseen yhteiskuntatieteellisten ja humanististen tieteidenalojen keskustelujen parissa. Keskustelut liikkuvat filosofisella, sukupuolitietoisella sekä tutkimusmetodologian kentällä unohtamatta kaunokirjallisiakaan kytköksiä.

Opas tarjoaa tutkimuskohtaisesti sovellettavan virikkeistön kiinnittyä luovaan/tieteelliseen/kirjoittamiseen. Teos on suunnattu yliopiston perus- ja jatkotutkintoa suorittaville opinnäytteen tekijöille, avoimen yliopiston opiskelijoille, luovan kirjoittamisen opiskelijoille sekä kirjoittamisen ohjaajille.

Kasvatustieteen tohtori ja tietokirjailija Virpi Yliraudanjoki toimii laaja-alaisena kirjoittajakouluttajana. Hän on kirjoittanut tietokirjojen ohella kaksi runokokoelmaa.

ISBN: 978-952-330-797-1

